

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/9/2025
Identifikačné číslo spisu:	6723010213
Dátum vydania rozhodnutia:	27.05.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Zeleňáková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:6723010213.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martiny Zeleňákovvej a sudcov JUDr. Dušana Krč - Šeberu a JUDr. Dušana Szabóa, v trestnej veci obvineného R. K., pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí s verejným vyhlásením rozsudku konanom 27. mája 2026 v Bratislave, o dovolaní obvineného R. K. proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. februára 2024, sp. zn. 5To/3/2024, takto

rozhodol:

Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5To/3/2024 z 13. februára 2024 a konaním, ktoré mu predchádzalo bol z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku,

porušený zákon

v ustanoveniach § 168 ods. 1 Trestného poriadku, § 213 Trestného poriadku a § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona

v neprospech obvineného R. K..

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5To/3/2024 z 13. februára 2024 a rozsudok Okresného súdu Zvolen, sp. zn. 3T/40/2023 z 15. decembra 2023, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku p r i k a z u j e Okresnému súdu Zvolen, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Zvolen (ďalej tiež „okresný súd" alebo „súd prvého stupňa") z 15. decembra 2023, sp. zn. 3T/40/2023 bol obvinený R. K. (ďalej tiež „obvinený" alebo „dovolateľ"),

uznaný vinným z prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. a), písm. b) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

- od presne nezisteného času do 15.01.2023 počas vzájomného spolužitia svojej manželke poškodenej Ing. W. K., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom N. I. XXXX/XXA, Z.-L., prechodne bez nahlásenia bytom B. XXXX/XX, E. a svojmu synovi, mal. M.H., nar. XX.XX.XXXX v priestoroch rodinného domu na ulici V. N. XXXX/XX, E., kde bývali v spoločnej domácnosti do roku 2019 a následne v mieste prechodného bydliska B. XXXX/XX, E., poškodenej opakovane v nepravidelných periódach uvádzal, „že sa má ísť obesiť, že má ísť na povalu a on jej to lano donesie, alebo že má vyskočiť z okna, že jemu je jedno, čo s nimi bude“, poškodenej uvádzal že je „neschopná, neschopná krava, neschopná vysokoškolačka, ktorá si nevie nájsť robotu, ožratá piča,“ ďalej opakovane hovoril maloletému synovi vyhrážky: „rozjebem Ti hlavu čekanom, krompáčom, rozkopem Ti hlavu“, pričom uvádzal „že si ich odsedí“, v decembri 2022 v synovej detskej izbe, stojac vo dverách s nožom v ruke, sa takto vyhrážal maloletému M.H., nar. XX.XX.XXXX, so slovami: „že ich oboch dobodá a na ulici ešte doondí, a že si ich odsedí,“ a na základe týchto vyhrážok sa približne posledné dva mesiace začali poškodení zamykať v detskej izbe,

Za to okresný súd uložil obvinenému podľa § 360 ods. 2 Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona, § 38 ods. 4 Trestného zákona, § 49 ods. 2 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 30 (tridsať) mesiacov, pre výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podali obvinený, ako aj prokurátor odvolania, pričom na podklade odvolania prokurátora Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej tiež „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 13. februára 2024, sp. zn. 5To/3/2024 podľa § 321 ods. 1 písm. b), písm. d), písm. e), ods. 3 Trestného poriadku zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu v celom rozsahu a na základe § 322 ods. 3 Trestného poriadku sám rozhodol tak, že obvineného uznal vinným zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

- od presne nezisteného času do 15. 01. 2023 počas vzájomného spolužitia svojej manželke poškodenej Ing. W. K., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom N. I. XXXX/XXA, Z.-L., prechodne bez nahlásenia bytom B. XXXX/XX, E. a svojmu synovi, mal. M. H., nar. XX. XX. XXXX, spôsobil fyzické a psychické utrpenie, a to v priestoroch rodinného domu na ulici V. N. XXXX/XX, E., kde bývali v spoločnej domácnosti do roku 2019 a následne v mieste prechodného bydliska B. XXXX/XX, E., najmä tým, že poškodenej opakovane v nepravidelných periódach uvádzal, „že sa má ísť obesiť, že má ísť na povalu a on jej to lano donesie,“ alebo že „má vyskočiť z okna, že jemu je jedno, čo s nimi bude“, poškodenej uvádzal že je „neschopná, neschopná krava, neschopná vysokoškolačka, ktorá si nevie nájsť robotu, ožratá piča,“ ďalej opakovane hovoril maloletému synovi vyhrážky: „rozjebem Ti hlavu čekanom, krompáčom, rozkopem Ti hlavu“, pričom uvádzal „že si ich odsedí“, poškodenej bezdôvodne odopieral spánok tým, že ju rušil počas spánku v obývačke a uviedol jej, aby si išla ľahnúť do spálne, následne ju v spálni zobudil a povedal jej: „Ty krava, choď do obývačky,“ vyrušoval ju počúvaním hlasnej hudby, v presne nezistenom čase hodil poškodenej do tvárovej časti obedár, v dôsledku čoho jej rozbil nos a spustila sa jej z neho krv, ďalej v presne nezistenom čase vošiel do izby, kde za prítomnosti Ing. W. K. fyzicky napadol maloletého M. H., nar. XX. XX. XXXX, ktorý slovne útočil na svoju matku, čo sa nepáčilo obžalovanému a preto synovi hovoril, „že to sa ako s materou rozprávaš“ a dal mu facku, ktorú mal otláčenú na tvári zhruba tri dni, v roku 2016 naháňal syna v rodinnom dome metrovým gumeným bičom na kone, bil ho kovovými obuvákmi, v roku 2019 poškodenú udrhel po ruke drevenou palicou, v roku 2021 v detskej izbe strčil do maloletého M. H., nar. XX. XX. XXXX, začal ho opakovane kopat nohami, asi desaťkrát, do oblasti hlavy, kde si maloletý chránil hlavu rukami, niekedy v júni 2022 Ing. W. K. dal facku, ďalej obžalovaný bral Ing. W. K. peňažné prostriedky, ktoré mala ako príjem v zamestnaní a neskôr ako invalidný príjem, z uvedeného dôvodu poškodená nevedela zabezpečiť nákup potravín pre rodinu, pričom obžalovaný potraviny do domácnosti nezakúpil, čím im odopieral dostupnosť peňažných prostriedkov a stravy, v decembri 2022 v synovej detskej izbe, stojac vo dverách

s nožom v ruke, sa takto vyhrážal maloletému M. H., nar. XX. XX. XXXX, so slovami: „že ich oboch dobodá a na ulici ešte doondí, a že si ich odsedí," a na základe týchto vyhrážok sa približne posledné dva mesiace začali poškodení zamykať v detskej izbe, dňa 14. 01. 2023 obžalovaný ťahal Ing. W. K. za vlasy, ďalej dňa 15. 01. 2023 chytil maloletého M. H., nar. XX. XX. XXXX, pod krk jednou rukou a pritlačil ho ku stene a druhou rukou ho dlaňou udrel do oblasti hlavy, v pokračovaní tohto útoku zabránila poškodená tak, že vkročila medzi nich, pričom povedala obžalovanému, že si nenechá obtĺkať maloletého syna a následne sa spoločne s maloletým M. H., nar. XX. XX. XXXX zamkli v jeho detskej izbe, čím týmto konaním obžalovaný ohrozoval fyzické a psychické zdravie Ing. W. K., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom N. I. XXXX/XXA, Z.-L., prechodne bez nahlásenia B. XXXX/XX, E. a maloletého M. H., nar. XX. XX. XXXX a obmedzoval ich bezpečnosť, odopieral im stravu a peňažné prostriedky.

Za to krajský súd uložil obvinenému podľa § 208 ods. 3 Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona, § 38 ods. 2, ods. 5 Trestného zákona, § 39 ods. 1, ods. 3 písm. d) Trestného zákona, trest odňatia slobody vo výmere 3 (tri) roky, pre výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Odvolať obvineného krajský súd podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

Proti naposledy označenému rozsudku krajského súdu podal obvinený, prostredníctvom svojho obhajcu JUDr. Petra Štefunka, advokáta so sídlom vo Zvolene, Nám. SNP 37, vo svoj prospech dovolanie z dôvodov plynúcich z ustanovení § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

V písomných dôvodoch podaného dovolania obvinený namietal, že krajský súd odmietol vykonať ním a jeho obhajcom navrhované dôkazy, v čom videl porušenie jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom s tým, že navrhoval v konaní pred súdom vypočuť poškodenú, pretože táto, vychádzajúc z obsahu na hlavnom pojednávaní prehrateho obrazovo-zvukového záznamu, bola počas výsluchu v prípravnom konaní pod vplyvom alkoholu, pričom vyšetrovateľ tento výsluch prerušil až po určitom čase, avšak o prerušení výpovede, ako aj o nevykonanom zisťovaní/meraní úrovne ovplyvnenia poškodenej alkoholom nie je žiaden záznam, navyše obvinený chcel poškodenej klásť otázky, eventuálne prostredníctvom technického zariadenia, preto tento dôkaz bol, podľa názoru obvineného, vykonaný v rozpore so zákonom s tým, že, ako to vyplýva aj z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, ide o jeden z rozhodujúcich dôkazov, preto napádaná vada je takej intenzity, že môže mať zásadný vplyv na rozhodnutie súdu a predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces. V dôvodoch podaného dovolania obvinený ďalej odvolaciemu súdu vyčítal, že dostatočným spôsobom neprihliadol na výpovede jednotlivých znalcov vypočutých na hlavnom pojednávaní, na zásadné rozpory v záveroch nimi vypracovaných znaleckých posudkov, s ktorými sa dostatočne nevysporiadal a tento svoj postup dostatočným spôsobom (teda v rozpore s ustanovením § 168 ods. 1 Trestného poriadku) v dôvodoch napadnutého rozhodnutia nevysvetlil. V tejto súvislosti dovolateľ namietal, že ani jeden zo znalcov nevedel odpovedať na priamu otázku obvineného, čo môže spôsobiť dlhotrvajúca konzumácia liekov Tisercin a iných v spojení s alkoholom, každopádne však obe znalkyne pripustili, že môže dôjsť k psychickým problémom, pričom obvinený v tomto smere poukazoval na skutočnosť, že poškodená mala samovražedné pokusy, v ktorých jej musel opakovane zabrániť. Dovolať ďalej zdôraznil, že MUDr. E. N. v ňou podanom znaleckom posudku konštatovala, že u poškodenej nezistila známky týrania podľa Douglasovej, pričom zistená úzkostne depresívna symptomatika súvisí s dlhodobými vleklými matrimoniálnymi konfliktami, ktoré nemajú charakter týrania a rovnako tak dotknutá znalkyňa v ňou podanom znaleckom posudku nezistila znaky týrania ani u maloletého, nezistila u neho príznaky syndrómu týranej osoby podľa Douglasovej, pričom k rovnakému záveru dospela aj znalkyňa PhDr. W. K., ktorá konštatovala, že maloletý nejaví preukazné známky týranej osoby a nezistila u neho ani známky fyzického a psychického utrpenia, ktoré by bolo možné dať do jednoznačnej/výlučnej súvislosti so správaním/konaním jeho otca/obvineného. Známky týrania u maloletého, podľa názoru obvineného, negujú aj výpovede MUDr. K., Mgr. W. a Mgr. W.. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolateľ k záveru, že zistený skutok nie je možné kvalifikovať ako trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby pre nenaplnenie základných znakov skutkovej podstaty uvedeného trestného činu zo strany

obvineného s tým, že odvolací súd dôsledne neprihliadol a následne sa potom dostatočným spôsobom nevysporiadal so všetkými skutočnosťami vyplývajúcimi z vykonaného trestného konania, ako aj zo vzájomného spolužitia obvineného a poškodených, ani so všetkými vykonanými dôkazmi v ich vzájomnej súvislosti a ani s osobitosťami prejednávanej veci plynúcimi zo skutočnosti, že zistený skutok je výsledkom vzájomne vyhroteného a exponovaného spolužitia obvineného a poškodených, ktoré sa vymyká štandardnému spôsobu spolužitia, za čo však nesú zodpovednosť všetci traja. Odvolací súd, podľa názoru obvineného, dostatočne logickým spôsobom neodôvodnil svoje rozhodnutie, postupoval tak v rozpore s ustanovením § 168 ods. 1 Trestného poriadku a napokon aj v rozpore s ustanovením § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Dovolateľ ešte vyčítal odvolaciemu súdu, že pri svojom rozhodovaní nezohľadnil poľahčujúce okolnosti v jeho prípade, a to podľa ustanovenia § 36 písm. a), písm. g) a písm. h) Trestného zákona, neaplikoval ustanovenie § 38 ods. 2 Trestného zákona a zdôraznil porušenie základných zásad trestného konania plynúcich z ustanovenia § 2 ods. 10, ods. 12 Trestného poriadku. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 384 ods. 1 Trestného poriadku rozhodol v zmysle § 386 Trestného poriadku tak, že vysloví porušenie zákona z dôvodov uvedených v § 371 Trestného poriadku a súčasne v celom rozsahu zruší rozsudok a podľa § 388 Trestného poriadku prikáže súdu, ktorý vydal rozsudok, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Obvinený vo vlastnoručne napísanom podaní namietal, že súdy nižšieho stupňa bezdôvodne odmietli vypočúť svedkov obhajoby a odmietli výsluch poškodenej pred súdom, pritom poškodená bola počas svojho výsluchu v prípravnom konaní opitá, z tohto dôvodu bola jej výpoveď prerušená a mala byť dokončená na druhý deň, avšak o tom, že bola výpoveď prerušená a ani o tom, že bola vykonaná skúška na alkohol nie je žiaden záznam. Ďalej namietal, že posudky znalkýň sú vo vzájomnom rozpore, že ani jedna zo znalkýň nespomenula súvislosť diagnózy ADHD u poškodenej s jej psychickým stavom, znalkyne nevedeli priamo odpovedať, čo môže spôsobiť dlhotrvajúca konzumácia liekov a alkoholu, odpovedali len, že môže spôsobiť psychické problémy. Dodal, že poškodená mala samovražedné pokusy, ktorým musel neraz fyzicky zabrániť s tým, že výpovede MUDr. H., MUDr. Q., MUDr. K., Mgr. W., Mgr. W., podľa jeho názoru, jednoznačne popierajú znaky týrania a fyzického ublíženia poškodenej M. K. a M. K., pričom aj dôkaz, vykonanie ktorého súd nepripustil, a to svedecká výpoveď svedka Mgr. N., riaditeľa základnej školy, kde chodil M. K., by taktiež potvrdil vyššie uvedené svedecké výpovede. Obvinený v ďalšej časti svojho podania poukázal na kritériá posudzovania Štokholmského syndrómu, krajskému súdu vytýkal, že neprihliadol a nepoužil poľahčujúce okolnosti podľa § 36 písm. a), písm. g), písm. h) Trestného zákona, ako aj ustanovenie § 38 ods. 2 Trestného zákona a namietal aj porušenie prvotných úkonov vyšetrovateľa podľa § 2 ods. 10, ods. 12 Trestného poriadku a nedostatočné vysporiadanie sa súdov nižšieho stupňa s jeho námietkami týkajúcimi sa znaleckých posudkov, jeho obhajobou, špecifikáciami trestného činu a priestupku, bezdôvodného nariadenia kolúznej väzby, protiprávnym konaním vyšetrovateľa. Odôvodnenie rozhodnutí súdov nižšieho stupňa v rozpore s ustanovením § 168 ods. 1 Trestného poriadku vzhliadol obvinený v nedostatočnom odôvodnení úvah pri hodnotení dôkazov, neuvedení skutočností, ktoré súdy považovali za dokázané. Vzhľadom na vyššie uvedené, dospel obvinený k záveru, že v jeho prípade sú naplnené dovolacie dôvody v zmysle § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku, preto žiadal „podľa § 368 ods. 2 Trestného poriadku zrušenie rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5To/3/2024“.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Zvolen (ďalej aj „prokurátor“) dôvodiac, že dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu je, podľa jeho názoru, správny a plne v súlade so zákonom s tým, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia dostatočne podrobne a v súlade s ustanovením § 163 a nasl. Trestného poriadku uviedol, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel, akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporovali, ako sa vyrovnal s obhajobou a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Podľa názoru prokurátora sa odvolací súd dostatočne vysporiadal aj s námietkou obvineného smerujúcou k výsluchu poškodenej W. K. zo 16. januára 2023 (prednesenou tak v odvolaní, ako aj v dovolacom konaní), keď uviedol, že výsluch bol prerušený hneď v úvode, pretože dychovou skúškou sa

preukázalo, že poškodená bola v tom čase pod vplyvom alkoholu, výsluch poškodenej preto pokračoval nasledujúci deň, po jej vytriezvení, teda nebolo pravdivé tvrdenie obvineného, že poškodená vypovedala pod vplyvom alkoholu [uvedené zistenia dokumentuje zápisnica na č. l. 97-103 vyšetrovacieho spisu a kamerový záznam z výsluchu spolu so záznamom o dychovej skúške u poškodenej W. K. zo 16. januára 2024 v čase o 18:51 hod. o nameraní hodnoty 1,09 mg/l alkoholu v dychu (č. l. 648 vyšetrovacieho spisu) a zápisnica z výsluchu z nasledujúceho dňa vrátane videozáznamu]. Prokurátor ďalej poukázal na dôvody napadnutého rozhodnutia, v zmysle ktorých obhajobu obvineného krajský súd vyhodnotil ako účelovú vykonanú v snahe zbaviť sa trestnej zodpovednosti, pretože ju vyvracajú výpovede priamych svedkov - poškodených Ing. W. K. a maloletého M.H., ktorí podrobne popisali dlhodobé konanie obvineného, pričom ani znaleckým skúmaním nebolo zistené, že by poškodení mali sklon skresľovať svoje výpovede a vypovedať nepravdivo, hoci znalkyňa PhDr. W. K., PhD., pripustila isté zladenie výpovedí poškodených, avšak ich výpovede potvrdzujú aj ďalšie dôkazy ako výsledky znaleckých skúmaní a výpovede ďalších svedkov, a to B. K., Mgr. E. W., ktorí tieto informácie mali sprostredkované od poškodených. Podľa názoru prokurátora sa krajský súd dostatočne vysporiadal aj s ďalšou námietkou obhajoby, ktorá bola prezentovaná už v odvolaní a následne je opakovane prednesená v dôvodoch dovolania, v súvislosti so závermi znaleckých skúmaní, keďže zo záverov znaleckého dokazovania, predovšetkým zo znaleckého posudku znalkyne PhDr. W. K., PhD. č. 6/2023 jednoznačne vyplynulo, že poškodená Ing. W. K. javila v čase vyšetrenia isté známky fyzického a psychického utrpenia spojeného s dlhodobou disharmonickým až konfliktným manželským a rodinným spoložitím poškodenej s obvineným a ich maloletým synom a hoci znalkyňa MUDr. N. nezistila u poškodenej znaky týranej osoby podľa nemedicínskych kritérií, rozpor v tomto smere znalkyňa PhDr. W. K. PhD., vysvetlila tým, že poškodenú vyšetrovala skôr a v tom čase javila známky fyzického a psychického utrpenia, pričom odvolací súd v tejto súvislosti zdôraznil, že pre naplnenie zákonných znakov skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby sa nevyžaduje spôsobenie následku, akým je napr. syndróm týranej osoby. Vo vzťahu k námietke obvineného, že nebolo vyhovené jeho návrhom na doplnenie dokazovania, prokurátor poukázal na to, že v konaní na Okresnom súde Zvolen, sp. zn. 3T/40/2023 na hlavnom pojednávaní, 15. decembra 2023, po výzve súdu, či strany majú návrhy na doplnenie dokazovania, obvinený v zhode s obhajcom uviedli, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania s tým, že odvolací súd v napadnutom rozsudku, podľa názoru prokurátora, dostatočne podrobne vysvetlil aplikáciu ustanovení pri ukladaní trestu obvinenému, prihliadol na požiadavku primeranosti trestu, kde v rámci sudcovskej individualizácie trestu zohľadnil všetky zvláštnosti daného prípadu, osobu páchatela, jeho pomery a možnosť nápravy zdôrazňujúc, že krajský súd použil zmierňujúce ustanovenie pri ukladaní trestu podľa § 39 ods. 1, ods. 3 písm. d) Trestného zákona v spojení s ustanoveniami § 38 ods. 2, ods. 5 Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona. Námietku obvineného v tom smere, že v jeho prípade krajský súd neprihliadol na poľahčujúce okolnosti podľa § 36 písm. a), písm. g), písm. h) Trestného zákona, považoval prokurátor za nedôvodnú, pretože vykonané dokazovanie nepreukázalo potrebu ich aplikovania. Odvolací súd taktiež dostatočne podrobne, podľa názoru prokurátora, zdôvodnil okolnosti, pre ktoré neprichádzalo do úvahy opätovné uloženie podmienecného trestu odňatia slobody s poukazom na § 49 ods. 2 Trestného zákona. Vzhľadom na vyššie uvedené prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie obvineného podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 377 Trestného poriadku] pred vydaním rozhodnutia o dovolaní posúdil naplnenie procesných podmienok pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou na jeho podanie [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku) a na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku). Zistil ďalej, že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku), a že obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok, navyše v prejednávanej veci podal riadny opravný prostriedok prokurátor a odvolací súd rozhodol v neprospech obvineného (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku).

Najvyšší súd ďalej zistil, že dovolanie obvineného R. K. vo vzťahu k namietaným okolnostiam týkajúcim

sa porušenia práva na obhajobu zásadným spôsobom naplňajúcim tým dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, týkajúcim sa nesprávnej právnej kvalifikácie zisteného skutku naplňajúcim tým dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ako aj založenia rozhodnutia na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, naplňajúcim tým dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, sú opodstatnené.

V prvom rade sa žiada uviesť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným a záväzným rozhodnutiam súdov predstavuje výrazný zásah do právnej istoty a stability právnych vzťahov v právnom štáte. Aj z uvedeného dôvodu je dovolanie určené k náprave najzásadnejších a zákonom taxatívne vymedzených procesných a hmotnoprávných väd, ktoré by svojimi dôsledkami mohli zásadne ovplyvniť trestné konanie, respektíve jeho procesný výsledok. Dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého stupňa [primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod číslom 57/2007].

Jednotlivé dovolacie dôvody [§ 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku], ktoré môže dovolateľ uplatňovať, sú vymedzené taxatívne a podstatne užšie ako dôvody zakotvené v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní, aby sa príliš širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nenarušovala právna istota. Dovolanie teda nezakladá ďalšiu riadnu opravnú inštanciu a nepredstavuje „ďalšie odvolanie“. (Primerane napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tdo/67/2018, 4Tdo/17/2019, 4Tdo/23/2019, 5Tdo/85/2017, 5Tdo/7/2020).

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu. Je jedným zo základných práv obvineného, ktoré je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a následne aj v § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Porušenie práva na obhajobu je síce dôvodom pre podanie dovolania [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], avšak zákon (teda Trestný poriadok) pre uplatnenie takéhoto dovolacieho dôvodu predpokladá len zásadné porušenie práva na obhajobu (teda nie každé aj bezvýznamné porušenie tohto práva zakladá vyššie označený dovolací dôvod).

Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku) - primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 7/2011.

V tejto súvislosti sa potom žiada ešte uviesť, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolene účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 209/04, IV. ÚS 350/2014, II. ÚS 449/2015, IV. ÚS 115/2003, II. ÚS 76/2007, I. ÚS 241/2007).

Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v

odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06, III. ÚS 155/2018).

Z hľadiska práva na obhajobu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] ako imanentnej súčasť spravodlivého procesu je potom potrebné posúdiť, či skôr konajúce súdy nižšieho stupňa (v komplexe ich rozhodnutí) svoje relevantné závery náležite odôvodnili vo všetkých podstatných okolnostiach pre rozhodnutie (primerane rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 156/2022). Absencia vôbec akejkoľvek odpovede na obvineným nastolené námietky, na ktoré krajský súd vo svojom napadnutom uznesení nereagoval, je možné subsumovať pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (primerane rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 171/2021, IV. ÚS 463/2021, IV. ÚS 491/2021, IV. ÚS 510/2021, IV. ÚS 156/2022), pritom najvyšší súd sám dôkazy nehodnotí, avšak posúdi, či sa s kritickou otázkou prijateľne (udržateľne) vysporiadal súd, ktorého rozhodnutie dovolací súd preskúmava [z hľadiska dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] - primerane rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 156/2022.

V nadväznosti na uvedené je nutné skúmať najmä to, či obvineným nastolené otázky relevantného charakteru odvolací súd zodpovedal a ak áno, či takáto odpoveď mala dostatočne vyčerpávajúci charakter. Pričom však nestačí, ak príslušný súd na argument obvineného „len“ zareaguje - podstatným je, či sa s ním dostatočne vyrovná (primerane napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 292/2020, III. ÚS 402/2008, III. ÚS 44/2011). Iba vtedy možno v ústavnoprávnej rovine zodpovedne posúdiť spravodlivosť trestného konania ako celku berúc do úvahy skôr zmienené kritériá (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 1Tdo/11/2021, 3Tdo/64/2011).

Podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku v odôvodnení (uznesení) treba, ak to prichádza podľa povahy veci do úvahy, uviesť najmä skutočnosti, ktoré sa považujú za dokázané, dôkazy, o ktoré sa skutkové zistenia opierajú, úvahy, ktorými sa rozhodujúci orgán spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, ako aj právne úvahy, na ktorých základe podľa príslušných ustanovení zákona posudzoval dokázané skutočnosti.

Podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku ak rozsudok obsahuje odôvodnenie, súd v ňom stručne uvedie, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Ak rozsudok obsahuje ďalšie výroky, treba odôvodniť aj tieto výroky.

Ťažiskom súdneho rozhodnutia je jeho presvedčivosť obsiahnutá v odôvodnení vyhotovenom podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku (ak ide o rozsudok), prípadne § 176 ods. 2 Trestného poriadku (ak ide o uznesenie). Len také odôvodnenie rozhodnutia zodpovedá aj požiadavke čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ak dáva primeranú odpoveď aj na návrhy, argumenty a námietky účastníka konania, a teda svojím obsahom zaručuje riadny výkon spravodlivosti a je predpokladom možnosti kontroly verejnosťou a uplatňovania opravných prostriedkov v zmysle poučenia (primerane napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Tost/16/2015, 6To/12/2016).

Obvinený v podanom dovolaní okrem iného namieta nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu a jeho (obvineného) konanie (ustálené v skutkovej vete napadnutého rozsudku odvolacieho súdu) posúdil ako zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby.

V tejto súvislosti je nutné obvinenému prisvedčiť, že ním nastolené otázky relevantného charakteru

odvolací súd dostatočne vyčerpávajúco nezodpovedal a dostatočne sa nimi nevyrovnal.

Obvinený bol v úvode označeným rozsudkom krajského súdu uznaný vinným zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona.

Zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona sa dopustí ten, kto blízkej osobe alebo zverenej osobe spôsobí fyzické utrpenie a psychické utrpenie bitím, kopaním, údermi, spôsobením rán rôzneho druhu, ponižovaním, pohŕdavým zaobchádzaním, neustálym sledovaním, vyhrážaním, vyvolávaním strachu a stresu, citovým vydieraním alebo iným správaním, ktoré ohrozuje jej fyzické a psychické zdravie a obmedzuje jej bezpečnosť, bezdôvodným odopieraním stravy, oddychu a spánku a čin spácha závažnejším spôsobom konania - so zbraňou a po dlhší čas.

Podľa dlhodobou ustálenej súdnej praxe (primerane R 20/1984, ale aj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Tdo/71/2014 z 13. apríla 2016, 3Tdo/25/2010 z 1. decembra 2010) týraním zverenej alebo blízkej osoby v zmysle § 208 Trestného zákona sa rozumie také zlé nakladanie so zverenou alebo blízkou osobou, ktoré sa vyznačuje hrubším stupňom necitlivosti a bezohľadnosti s určitým trvaním; nevyžaduje sa, aby u zverenej alebo blízkej osoby vznikli následky na zdraví, ale musí ísť o také konanie, ktoré týraná osoba pre jeho hrubosť, bezohľadnosť alebo bolestivosť pociťuje ako ťažké príkorie. Pociťovanie prejavov správania sa inej osoby ako ťažké príkorie je bezpochyby kategóriou subjektívnou, pre záver však, že o takého prežívanie, respektíve vnímanie správania sa inej osoby ide, sa táto subjektívna kategória prejavuje aj navonok, pričom je treba odvolaciemu súdu prisvedčiť, že pre právny záver o týraní blízkej osoby alebo zverenej osoby nie je potrebné zistenie a konštatovanie syndrómu týranej osoby, každopádne však vykonaným dokazovaním musia byť u poškodenej osoby zistené také prejavy, ktoré o prežívaní ťažkého príkoria, a teda týraní v dôsledku konania obvineného spoľahlivo (bez dôvodných a rozumných pochybností) svedčia.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu však neplynú žiadne také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že maloletý M. H. pociťoval konanie obvineného (jeho otca) ako ťažké príkorie. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa plynie, že znalkyňa PhDr. W. K., PhD. nekonštatovala u maloletého M. H. známky fyzického a psychického utrpenia, ktoré by bolo možné dať do jednoznačne výlučnej súvislosti so správaním/konaním jeho otca/obvineného a obdobne tak ani znalkyňa MUDr. E. N. nezistila u maloletého M. H. duševnú poruchu, ktorej podkladom by bola psychotrauma, naopak zistila u neho prehnané emocionálne prežívanie konania obvineného, maloletý má tendenciu vnímať svojho otca po emočnej stránke výrazne negatívne, odmietavo, chce sa mu pomstiť s tým, že známky týrania u maloletého nezistila.

Odvolací súd len veľmi stručne poukázal na dôkazy vykonané pred súdom prvého stupňa a na skutočnosti, z ktorých vyvodil záver o pociťovaní ťažkého príkoria zo strany poškodenej, avšak nepoukázal už na žiadne konkrétne dôkazy a z nich plynúce konkrétne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali, že maloletý M. H. pociťoval konanie obvineného (svojho otca) ako ťažké príkorie, a to napriek vyššie uvedeným záverom znaleckého dokazovania.

Konštatovanie, že obvinený sa voči poškodeným (teda aj voči maloletému M. H.) dopustil fyzických útokov menej výraznej intenzity, avšak ataky voči nim, či už verbálne alebo fyzické, sa často opakovali, i keď dosahovali nižšiu intenzitu, pričom tieto trvali počas obdobia, ktoré výrazne presahuje dobu 6 mesiacov, o vnímaní takéhoto konania obvineného poškodeným nič nevypovedá a už vôbec neobsahuje označenie takých prejavov, ktoré by navonok nasvedčovali tomu, že konanie zo strany obvineného maloletý M. H. pociťoval ako ťažké príkorie.

Krajský súd tak jasne a zrozumiteľne nedal odpoveď na právne a skutkovo relevantné otázky, na podklade ktorých dospel k záverom, o ktoré oprel svoje rozhodnutie o vine obvineného, konkrétne nevysvetlil, prečo, napriek tomu, že závery znaleckého dokazovania o týraní (o pociťovaní ťažkého

príkoria v dôsledku konania dovolateľa) maloletého M. H. nesvedčia, pritom ide o ťažiskovú (rozhodnú) otázku pre posúdenie konania obvineného vo vzťahu k maloletému M. H. ako trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, k záveru o týraní maloletého dospel.

Odvolací súd záver o týraní poškodenej, ako to plyní z odôvodnenia jeho rozhodnutia, vyvodil najmä z toho, že poškodená podľa záverov znaleckého posudku číslo 6/2023 znalkyne PhDr. W. K., PhD. javila v čase vyšetrenia isté známky fyzického a psychického utrpenia spojeného s dlhodobou disharmonickým až konfliktným manželstvom a rodinným spoložitím poškodenej s obžalovaným a ich maloletým synom. Dotknutá znalkyňa na hlavnom pojednávaní, konanom 15. decembra 2023, ako to plyní z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa, okrem iného uviedla, že u poškodenej zistila isté známky fyzického a psychického utrpenia s tým, že ide o jej prežívanie, nie o faktické správanie sa kohokoľvek voči nej, znalkyňa konštatovala, že isté poruchové známky v prežívaní a správaní poškodenej možno dať do istej súvislosti s dlhodobým fyzickým a psychickým diskomfortom poškodenej viazaným na disharmonické a konfliktné spoložitie s manželom a výchovné problémy s ich synom, akcentovala však (znalkyňa) závislosť poškodenej od alkoholu a pokusy, doposiaľ neúspešné, ovplyvniť nadužívanie alkoholu protialkoholickým liečením s tým, že poškodená popisovala svoje trápenie z ponížovania, urážok, hádok a existenčnú neistotu, avšak opis jej prežívania môže byť patoplastický (pod vplyvom ochorenia, ktoré má) ovplyvnený požívaním alkoholických nápojov, ako aj problematickým vzťahom s dospelým synom.

Na tomto mieste sa žiada v prvom rade uviesť, že z vyjadrenia znalkyne nie je vôbec zrejmé, čo malo spôsobovať u poškodenej fyzické utrpenie.

Ako to už bolo vyššie naznačené, nie každé ojedinelé fyzické násilie už naplňa intenzitu týrania. Pokiaľ týranie má trvať pomerne dlhšiu dobu, ako je tomu aj v prejednávanej veci (sedem rokov), aby jednotlivé konania (v určitej významnej intenzite) vo svojom súhrne naplňali intenzitu týrania, musia sa odohrávať opakovane, frekventovane s tým, že posúdenie relevantnosti častosti takéhoto opakovaného konania z hľadiska, či už dosahuje intenzitu týrania, bude vždy závisieť od konkrétnych okolností, toho ktorého prípadu, pričom nevyhnutným predpokladom pre takýto záver je dostatočne jasné a konkrétne vyjadrenie frekvencie konania páchatelia v skutkovej vete rozsudku súdu nižšieho stupňa. Z popisu skutku tak, ako ho odvolací súd ustálil, plyní, že obvinený v presne nezistenom čase hodil do poškodenej obedár, v roku 2019 poškodenú uderil po ruke drevenou palicou, v júni 2022 dal poškodenej facku a v roku 2023 ťahal poškodenú za vlasy, pritom týrania poškodenej sa mal dopúšťať v čase od roku 2016 až do roku 2023. Z uvedeného potom plyní, že obvinený mal poškodenú v období sedem rokov fyzicky napadnúť štyrikrát v zásade menej intenzívnym spôsobom (ako napokon k tomu dospel aj krajský súd - strana deväť, druhý odsek jeho rozhodnutia), čo o fyzickom týraní poškodenej nesvedčí, preto záver znalkyne o prežívaní aj fyzického utrpenia poškodenej s ohľadom na vyššie uvedené vyznieva nepresvedčivo, pričom odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia nijakým spôsobom nevysvetlil, prečo za takejto dôkaznej situácie záver znalkyne o prežívaní fyzického utrpenia poškodenu akceptoval, keď navyše znalkyňa pri vyvodení záveru o utrpení poškodenej konštatovala, že poškodená popisovala svoje trápenie z ponížovania, urážok, hádok a existenčnú a bytovú neistotu, nie však trápenie z fyzického násillia.

Pokiaľ ide o prežívanie psychického utrpenia zo strany poškodenej znalkyňa, či už v podanom znaleckom posudku alebo na hlavnom pojednávaní, konanom 15. decembra 2023, (ako to plyní z dôvodov rozhodnutia súdu prvého stupňa), nedokázala jednoznačne uviesť, že psychické utrpenie poškodenej spôsobuje konanie obvineného. Podľa vyjadrenia dotknutej znalkyne tvrdenia poškodenej ohľadom jej prežívania (utrpenia) môžu byť patoplasticky [pod vplyvom ochorenia - teda abúzus (nadužívanie) alkoholu, keďže, ako to vyplýva z vyjadrenia znalkyne MUDr. E. N., existenciu bipolárnej afektívnej poruchy, aj keď kvôli nej je poškodená invalidizovaná, u poškodenej nezistila] ovplyvnené (teda skreslené) požívaním alkoholických nápojov, ako aj jej problematickým vzťahom s dospelým synom, zároveň poškodená je výrazne pod vplyvom maloletého M. H., ktorý, ako to už bolo vyššie naznačené, má tendenciu vnímať svojho otca po emočnej stránke výrazne negatívne, odmietavo, chce sa mu pomstiť. To potom znamená, že znalkyňa nedokázala rozlíšiť, či psychické utrpenie poškodenej

vzniká len v dôsledku konania obvineného, alebo len v dôsledku nadužívania alkoholu, keď z medicínskeho a chemického hľadiska je alkohol klasifikovaný ako tlmivá látka (depresant), dlhodobá konzumácia alkoholu narúša chemickú rovnováhu mozgu (napríklad hladinu serotonínu) a priamo vedie k rozvoju depresí, úzkosti a zhoršeniu psychického zdravia, pričom má negatívny vplyv na kvalitu spánku a prípadne len alebo v kombinácii s problematickým vzťahom s dospelým synom, ktorý podľa vyjadrenia znalkyne MUDr. E. N. trpí vývojovou poruchou z autistického spektra, Aspergerovým syndrómom, keď samotná poškodená vo svojej výpovedi uviedla, že v zásade tri roky bolo jej manželstvo s obvineným v poriadku, a problém nastal až vtedy, keď sa narodil syn, bolo toho na ňu veľa, nevládala sa po robote starať o domácnosť, lebo bola unavená, nastal problém s alkoholom a prišla o robotu.

Je nutné súhlasiť s názorom, že aj poškodené osoby, ktoré nezanedbateľnou mierou prispievajú ku konfliktnému spolužitiu v domácnosti (s obvineným), môžu byť obvineným týrané. V takomto prípade bolo ale potrebné obvinenému zrozumiteľným, dostatočným, vyčerpávajúcim spôsobom vysvetliť, na základe akých dôkazov, a z nich vyplývajúcich konkrétnych skutočností, dospel súd k záveru, že poškodenou prežívané príkorie (psychické utrpenie) nie je spôsobené len nadužívaním alkoholu z jej strany v kombinácii so závažnými výchovnými problémami s dospelým synom, ale je to práve konanie obvineného, ktoré buď samé osebe alebo významnou mierou k takémuto prežívaniu prispieva.

V predjednávanej veci odvolací súd na túto zásadnú (rozhodujúcu) otázku z hľadiska posúdenia konania obvineného vo vzťahu k poškodenej ako zločinu týrania blízkej osoby nedal dostačujúcu (vyčerpávajúcu) odpoveď.

Vzhľadom na to, že odvolací súd adekvátne (zákonne, zrozumiteľne, presvedčivo, dostatočne vyčerpávajúco) nevysvetlil, neodôvodnil základné, podstatné relevantné skutkové a právne otázky, na odpovediach na ktoré, založil svoje rozhodnutie, dopustil sa porušenia ustanovenia § 168 ods. 1 Trestného poriadku v neprospech obvineného a takýmto svojím postupom naplnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Obvinený v podanom dovolaní okrem iného namietal, že krajský súd nevyhovel jeho návrhu na osobné vypočutie poškodenej z dôvodu, aby jej mohol klásť otázky.

K tomu je potrebné v prvom rade uviesť, že za porušenie práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku, respektíve uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Trestného poriadku. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učinенý v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú, a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 7/2011).

Súd vykonávajúci dokazovanie teda návrhmi strán ani ich názormi, čo do rozsahu dokazovania, nie je viazaný. Je výlučne na zvážení súdu, vykonanie ktorého z dôkazov má pre rozhodnutie veci podstatný význam, a vykonanie ktorého naopak, nie je právne významné, keďže pre vydanie rozhodnutia nie je podstatné, koľko dôkazov je vykonaných, ale aká je ich dôkazná sila („argumenta ponderantur, non numeratur“). Súd je však povinný s návrhmi strán v konaní, čo do rozsahu dokazovania, sa vysporiadať (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 5Tdo/54/2019, 4Tdo/34/2018).

Vychádzajúc z ustanovenia § 272 ods. 3 Trestného poriadku obvinený je síce v rámci práva na obhajobu oprávnený navrhnúť dôkazy a určitý dôkaz aj sám zabezpečiť, je ale na úvahe orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré z dôkazov vykoná, respektíve zabezpečí. V rámci práva na obhajobu, v

konaní pred súdom je povinnosťou súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritorným rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť, alebo ho odmietnuť, alebo rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom R 116/2014).

Z predloženého spisu je zrejmé, že obvinený v podaní z 31. decembra 2023, doručenom krajskému súdu 3. januára 2024, označenom ako dodatok k odvolaniu, v reakcii na odvolanie prokurátora navrhol poškodenú osobne vypočuť v jeho prítomnosti a prítomnosti jeho advokáta (prípadne za pomoci technického zariadenia, ak by odmietla vypovedať v jeho prítomnosti), aby mu bolo umožnené klásť jej otázky.

Krajský súd vo svojom (napadnutom) rozhodnutí konštatoval, že návrhu na vypočutie poškodenej nevyhovelo (odmietol tento dôkaz vykonať), keďže poškodená bola na hlavnom pojednávaní vykonávanom okresným súdom „vypočutá“, a to prehratím obrazovo-zvukového záznamu z jej výsluchu z prípravného konania za dodržania zákonných ustanovení upravujúcich uvedený postup, voči čomu obvinený nemal výhrady (strana 5, posledný odsek napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu) a taktiež neakceptoval námietky obvineného, že poškodená vypovedala pod vplyvom alkoholu, keďže z obsahu spisu je zrejmé, že jej výsluch po zistení jej ovplyvnenia alkoholom dychovou skúškou bol prerušený a následne bola vypočutá až nasledujúci deň po vytriezvení.

Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia však už nijakým spôsobom nereagoval na žiadosť obvineného, aby mu bolo umožnené poškodenej klásť otázky, keďže túto možnosť v prípravnom konaní a ani na hlavnom pojednávaní v konaní pred súdom prvého stupňa nemal a nevysvetlil (odvolací súd), prečo tejto jeho žiadosti nie je možné vyhovieť, hoci medzi práva obvineného zaručujúce spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd patrí právo vypočuť alebo dať vypočuť svedka, ktorý svedčí proti nemu.

Krajský súd tak nedal obvinenému žiadnu odpoveď na jednu z podstatných otázok majúcich zásadný význam pre jeho rozhodnutie (prečo nebolo potrebné obvinenému umožniť kladenie otázok poškodenej, výpoveď ktorej predstavuje jeden z rozhodujúcich a ťažiskových dôkazov, o ktoré krajský súd svoje rozhodnutie oprel, hoci ide o právo obvineného, minimálne ktoré mu musí byť garantované, aby trestný proces vedený proti nemu bolo možné považovať za spravodlivý).

Aj takýmto postupom potom krajský súd naplnil dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie situácia spočívajúca v tom, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiaden trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho/miernejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda, že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu (primerane napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Tdo/29/2018, 2Tdo/6/2019, 5Tdo/48/2018).

Naposledy citované ustanovenie teda slúži výlučne na nápravu hmotnoprávnych chýb a jeho znenie za bodkočiarkou vylučuje možnosť úspešne sa domáhať preskúmania skutkových zistení, na ktorých je rozhodnutie založené, s výnimkou uvedenou v ustanovení § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Inak povedané, vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému skôr konajúcimi súdmi, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru a nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové sa pritom považujú tie námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne proti hodnoteniu dôkazov súdmi oboch stupňov - ich posudzovanie je dominanciou konania odvolacieho. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu druhého stupňa [primerane uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Tdo/7/2018 z 3. septembra 2018 (publikované v Zbierke pod číslom 96/2018)].

Dovolací súd teda hodnotí skutkový stav pri rozhodovaní o dovolaní, ktoré sa opiera o dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku len z toho hľadiska, či skutok, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného, a ktorý je vymedzený v takzvanej skutkovej vete napadnutého rozsudku, zodpovedá znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu, pod ktorú bol napadnutým rozsudkom podradený.

Obvinený bol v úvode označeným rozsudkom krajského súdu uznaný vinným zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona.

Ako to už bolo uvedené zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), písm. b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona sa dopustí ten, kto blízkej osobe alebo zverenej osobe spôsobil fyzické utrpenie a psychické utrpenie bitím, kopaním, údermi, spôsobením rán rôzneho druhu, ponižovaním, pohŕdavým zaobchádzaním, neustálym sledovaním, vyhrážaním, vyvolávaním strachu a stresu, citovým vydieraním alebo iným správaním, ktoré ohrozuje jej fyzické a psychické zdravie a obmedzuje jej bezpečnosť, bezdôvodným odopieraním stravy, oddychu a spánku a čin spáchal závažnejším spôsobom konania - so zbraňou a po dlhší čas.

Z obsahu skutku tak, ako ho krajský súd ustálil a pojal do takzvanej skutkovej vety svojho rozsudku, v podstate plynie, že

od presne nezisteného času do 15. januára 2023 počas vzájomného spolužitia svojej manželke a svojmu maloletému synovi, spôsobil fyzické a psychické utrpenie, a to v priestoroch rodinného domu, kde bývali v spoločnej domácnosti do roku 2019 a následne v mieste prechodného bydliska, najmä tým, že svojej manželke opakovane v nepravidelných periódach uvádzal, „že sa má ísť obesiť, že má ísť na povalu a on jej to lano donesie,“ alebo že „má vyskočiť z okna, že jemu je jedno, čo s nimi bude“, manželke uvádzal, že je „neschopná, neschopná krava, neschopná vysokoškolačka, ktorá si nevie nájsť robotu, ožratá piča,“ ďalej opakovane hovoril maloletému synovi vyhrážky: „rozjebem Ti hlavu čekanom, krompáčom, rozkopem Ti hlavu“, pričom uvádzal „že si ich odsedí“, manželke bezdôvodne odopieral spánok tým, že ju rušil počas spánku, vyrušoval ju počúvaním hlasnej hudby, v presne nezistenom čase hodil manželke do tvárovej časti obedár, v dôsledku čoho jej rozbil nos a spustila sa jej z neho krv, ďalej v presne nezistenom čase vošiel do izby, kde za prítomnosti poškodennej manželky fyzicky napadol svojho maloletého syna, ktorý slovne útočil na svoju matku, čo sa nepáčilo obvinenému, a preto synovi hovoril, „že to sa ako s materou rozprávaš“ a dal mu facku, ktorú mal otláčenú na tvári zhruba tri dni, v roku 2016 naháňal syna v rodinnom dome metrovým gumeným bičom na kone, bil ho kovovými obuvákmi, v roku 2019 manželku udrel po ruke drevenou palicou, v roku 2021 v detskej izbe strčil do svojho maloletého syna, začal ho opakovane kopáť nohami, asi desaťkrát, do oblasti hlavy, kde si poškodený maloletý chránil hlavu rukami, niekedy v júni 2022 poškodennej manželke dal facku, ďalej obvinený bral manželke peňažné prostriedky, ktoré mala ako príjem v zamestnaní a neskôr ako invalidný príjem, z uvedeného dôvodu manželka nevedela zabezpečiť nákup potravín pre rodinu, pričom obvinený potraviny do domácnosti nezakúpil, čím im odopieral dostupnosť peňažných prostriedkov a stravy, v decembri 2022 v synovej detskej izbe, stojac vo dverách s nožom v ruke, sa takto vyhrážal svojmu maloletému synovi, so slovami: „že ich oboch dobodá a na ulici ešte doondí, a že si ich odsedí,“ a na základe týchto vyhrážok sa približne posledné dva mesiace začali poškodení zamykať v detskej izbe, dňa 14. januára 2023 obvinený ťahal manželku za vlasy, ďalej dňa 15.

januára 2023 chytil maloletého syna, pod krk jednou rukou a pritlačil ho ku stene a druhou rukou ho dlaňou udrel do oblasti hlavy, v pokračovaní tohto útoku mu zabránila manželka tak, že vkročila medzi nich, pričom povedala obvinenému, že si nenechá obtĺkať maloletého syna a následne sa spoločne s maloletým zamkli v jeho detskej izbe, čím týmto konaním obvinený ohrozoval fyzické a psychické zdravie poškodených a obmedzoval ich bezpečnosť, odopieral im stravu a peňažné prostriedky.

Ako to už bolo vyššie uvedené, podľa dlhodobu ustálenej súdnej praxe (primerane R 20/1984) týraním zverenej alebo blízkej osoby v zmysle § 208 Trestného zákona sa rozumie také zlé nakladanie so zverenou alebo blízkou osobou, ktoré sa vyznačuje hrubším stupňom necitlivosti a bezohľadnosti s určitým trvaním; nevyžaduje sa, aby u zverenej alebo blízkej osoby vznikli následky na zdraví, ale musí ísť o také konanie, ktoré týraná osoba pre jeho hrubosť, bezohľadnosť alebo bolestivosť pociťuje ako ťažké príkorie.

Pritom platí, že čím intenzívnejšie je konanie páchatel'a, pre vyvodenie záveru o týraní postačí aj menej časté, krátkodobejšie jeho opakovanie (skôr výnimočne môže dôjsť k situácii, že už ojedinelé konanie bude takej intenzity, že bude spĺňať atribúty týrania) a čím menej intenzívne je konanie páchatel'a, pre záver o naplnení skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby sa vyžaduje dlhšie a viac časté jeho opakovanie. Z uvedeného je potom zrejmé, že konanie páchatel'a musí byť v skutkovej vete odsudzujúceho rozsudku popísané dostatočne určito a konkrétne tak, aby bola z neho zrejmá intenzita konania páchatel'a a konkrétna predstava o tom, ako dlho a ako často k takému konaniu dochádzalo.

Je nepochybne zrejmé, že pokiaľ páchatel' „posiela“ poškodeného sa obesiť, vyskočiť z okna, pokiaľ sa o ňom vyjadruje ako o neschopnom človeku, ktorý si nevie nájsť robotu, používa na jeho adresu vulgarizmy, prípadne používa vyhrážky, či odopiera poškodenému spánok, alebo púšťa nahlas hudbu, či spieva si, takéto konanie môže naplniť znaky skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, avšak zo skutkových okolností ustálených v skutkovej vete odsudzujúceho rozsudku musí byť zrejmé ako dlho, a ako často k takémuto konaniu dochádzalo. Takéto atribúty pritom nespĺňa vyjadrenie „opakovane v nepravidelných periódach“, a tento atribút nespĺňa ani samotný subjektívny výraz „často“, pod ktorým si môže každá jednotlivá osoba predstavovať niečo iné. „Opakovane v nepravidelných periódach“, prípadne „často“, môže predstavovať v jednom týždni každý deň, v druhom týždni raz, v treťom týždni trikrát a zase v ďalšom týždni každý deň, čo by pri opakovaní po dobu siedmich rokov skutočne predstavovalo týranie, a to po dlhšiu dobu. Pokiaľ by však malo ísť o také konanie v jednom roku raz, v druhom roku dvakrát, a následne s odstupom času napríklad troch rokov, o týranie v prípade menej intenzívneho konania by nešlo, hoci by skutočne išlo o opakované v nepravidelných periódach konanie. Obdobne tak dennodenné konanie páchatel'a je skutočne časté, atribút častosti však už nebude spĺňať menej intenzívne konanie s odstupom času troch - štyroch mesiacov.

Z uvedeného potom plynie, že zo skutkovej vety tak, ako ju krajský súd ustálil, nie je zrejmé, o aké časté konanie zo strany obvineného v konkrétnostiach išlo, a preto skutková veta neposkytuje dostatočný podklad pre posúdenie, či zo strany obvineného o týranie blízkej osoby a zverenej osoby išlo, keď fyzické menej intenzívne napadnutie poškodenej v štyroch prípadoch v priebehu siedmich rokov nie je možné považovať za týranie a obdobne tak údajné menej intenzívne fyzické napadnutie maloletého obvineným v cca piatich prípadoch v priebehu siedmich rokov a ako to už bolo uvedené, pri ostatných konaniach obvineného, ktoré mali podľa názoru odvolacieho súdu vykazovať znaky týrania, ich ne/častosť nie je konkrétne vyjadrená, keďže slovné spojenie „opakovane v nepravidelných periódach“ po dobu siedmich rokov neumožňuje vyvodit' presnú predstavu o tom, ako často, alebo naopak nie často k takýmto konaniam zo strany obvineného dochádzalo.

Vzhľadom na to, že odvolací súd posúdil konanie obvineného ustálené v skutkovej vete jeho rozsudku ako zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, hoci na to nemal (v skutkovej vete konkrétnymi skutkovými okolnosťami vyjadrený) dostatočný podklad, naplnil tak dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Konštatovanie uvedené v skutkovej vete napadnutého rozsudku krajského súdu „čím týmto konaním obžalovaný ohrozoval fyzické a psychické zdravie Ing. W. K., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom N. I. XXXX/XXA, Z.-L., prechodne bez nahlásenia B. XXXX/XX, E. a maloletého M. H., nar. XX. XX. XXXX a obmedzoval ich bezpečnosť, odopieral im stravu a peňažné prostriedky“, zodpovedá vete právnej, nie skutkovej a nepredstavuje konkrétne skutkové okolnosti, ktoré by bolo možné pod toto zákonné znenie podradiť.

Aj keď, ako to už bolo vyššie uvedené, dovolací súd na podklade dovolania obvineného, v rámci riešenia otázky ne/naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, nemôže skúmať a ani meniť skutkové závery zistené súdmi nižšieho stupňa, nad rámec uvedeného, len pre úplnosť, vzhľadom na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu (ale aj súdu prvého stupňa) najvyšší súd zrušil a vo veci je potrebné znovu konať a rozhodnúť, dodáva, že pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že obvinený mal poškodeným odopierať stravu, k tomu je potrebné uviesť, že z výpovede poškodenej (citovanej v rozsudku súdu prvého stupňa) plynie, že v domácnosti síce varil obvinený, avšak doma vždy mali čo jesť, no maloletý to odmietal jesť, preto nepresvedčivo vyznieva výpoveď maloletého M. H., že chladnička bola prázdna, nemali čo jesť, preto musel obvinenému (otcovi) kraťovať peniaze, keď navyše maloletý je voči obvinenému, podľa záverov znaleckého posudku, výrazne negatívne naladený, chce sa mu pomstiť, potom podkladu (dostatočne objasneného v dôvodoch rozhodnutí nižšieho stupňa) pre logický záver zodpovedajúci vykonanému dokazovaniu o odopieraní stravy v prejednávannej veci niet. Obdobne tak sa žiadala adekvátna reakcia odvolacieho súdu na obranu obvineného, že pokiaľ na maloletého mal útočiť, tak to bolo preto, že mu ukradol peniaze určené na nájom, keď navyše poškodená uvádzala, že maloletý obvineného provokuje, podľa znaleckých záverov je maloletý negatívne voči obvinenému naladený, chce sa mu pomstiť, a aj keď výchovné problémy s maloletým a provokácia z jeho strany nevycludujú, že neadekvátna reakcia zo strany otca môže za určitých okolností intenzitu týrania dosahovať, bolo vecou odvolacieho súdu, aby zrozumiteľne, dostatočným spôsobom vysvetlil, prečo konkrétne okolnosti prejednávaného prípadu spočívajúce v provokáciách maloletého, v negatívnom naladení maloletého proti otcovi (obvinenému), existenčné problémy (nedostatok peňazí na uhradenie nájmu z dôvodu krádeže maloletým), nebránia záveru o týraní maloletého, a to aj s ohľadom na intenzitu konania obvineného a znalecké závery o neexistencii prežívania utrpenia maloletého. Obdobne tak si žiadala konkrétnu odpoveď, ak už teda krajský súd dospel k záveru, že obvinený odopieral poškodeným peňažné prostriedky, otázka, ako sa odvolací súd vysporiadal s konkrétnou okolnosťou prejednávaného prípadu spočívajúcou v tom, že pri nedostatku finančných prostriedkov na zabezpečenie riadneho chodu domácnosti poškodená nadužívala alkoholické nápoje, ktorých obstaranie je spojené s vyššou finančnou náročnosťou. A taktiež len odkaz na znalecký záver, že u poškodených neboli zistené sklony ku klamaniu, keď výpovede poškodených boli do určitej miery zladené, maloletý je voči obvinenému negatívne naladený, chce sa mu pomstiť, s ohľadom na nejednoznačné závery pri konštatovaní utrpenia na strane poškodených, a na rozpory v ich výpovediach, pre vysvetlenie, prečo je potrebné poškodeným veriť a naopak obvinenému neveriť pri rôznosti ich výpovedí, skutočne nestačí.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku sa vzťahuje k najdôležitejšej fáze trestného konania, teda k dokazovaniu. Týka sa predovšetkým vykonávania dôkazov súdom, ale zahŕňa aj predchádzajúce dve štádiá, teda ich vyhľadávanie a zabezpečovanie, lebo dôkazy zadovážené v rozpore so zákonom, eventuálne získané nezákonným donútením alebo hrozbou, nie sú v trestnom konaní použiteľné a hodnotiteľné. V rámci uvedeného dovolacieho dôvodu sa preto skúma predovšetkým postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu pri získavaní a vykonávaní tých dôkazov, ktoré slúžili ako podklad pre rozhodnutie vo veci (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 3Tdo/26/2017, 3Tdo/39/2019, 4Tdo/88/2015).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať len v takých prípadoch, keď zistene porušenie zákona svojou povahou a závažnosťou zodpovedá porušeniu

práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nesprávny procesný postup pri získaní alebo vykonávaní dôkazov, tak môže viesť k naplneniu tohto dovolacieho dôvodu iba vtedy, ak mal negatívny materiálny dopad na práva obvineného, teda vtedy, ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje (rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 24/2020).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej rozhodovacej praxi však ako podklad pre záver o porušení práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), skúma celkovú spravodlivosť procesu (primerane napríklad rozhodnutia ESLP vo veci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu z 15. decembra 2011, Schatschaschwili proti Nemecku z 15. decembra 2015, Ibrahim a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 13. septembra 2016, Simeonovi proti Bulharsku z 12. mája 2017, Murtazaliyeva proti Rusku z 18. decembra 2018 a ďalšie). Teda pre záver o porušení článku 6 Dohovoru z pohľadu práva na spravodlivý proces nestačí akékoľvek (nepodstatné, formálne) porušenie zákona pri vykonávaní akéhokoľvek dôkazu, ale musí ísť o porušenie podstatné, závažné, majúce zásadný materiálny dopad na práva obvineného, a to až do takej miery, že spôsobuje nespravodlivosť procesu ako celku.

Ako to už bolo vyššie naznačené, jedným z (dvoch) ťažiskových, rozhodujúcich dôkazov, o ktoré krajský súd oprel svoje rozhodnutie o vine obžalovaného, bola výpoveď poškodenej Ing. W. K..

Základnou zložkou spravodlivého procesu je právo na obhajobu a v rámci nej možnosť aspoň raz kontradiktórnym spôsobom vypočuť svedka, výpoveď ktorého má podstatný význam pre rozhodnutie. Z princípu kontradiktórnosti však existujú výnimky a jeho dodržiavanie nie je absolútne. Také výnimky v prípade svedkov predstavujú situácie upravené v § 263 ods. 3 písm. a), písm. b) Trestného poriadku (rozhodnutie publikované v Zbierke pod číslom 9/2012 - II.).

Výnimku z kontradiktórneho postupu predstavujú výpovede svedkov, ktoré majú v zmysle § 263 ods. 3 písm. b) Trestného poriadku charakter neodkladného alebo neopakovateľného úkonu; taký charakter majú aj výpovede svedkov mladších ako 15 rokov (§ 135 ods. 2, veta druhá, Trestného poriadku) - stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke pod číslom S 30/2010 - II., veta druhá.

V zmysle dlhodobo ustálenej súdnej praxe najvyššieho súdu v záujme zaistenia spravodlivosti procesu je teda potrebné svedka, výpoveď ktorého má podstatný význam pre rozhodnutie, aspoň raz (a to či už v prípravnom konaní alebo v konaní pred súdom) kontradiktórnym spôsobom vypočuť (v prítomnosti obvineného alebo jeho obhajcu, aby obvinený alebo jeho obhajca mali možnosť vypočúvanej osoby klásť otázky a priamo vlastnými zmyslami vnímať správanie sa vypočúvanej osoby, jej aj neverbálne reakcie na položené otázky a podobne).

Pokiaľ ustálená súdna prax pripúšťa výnimky z kontradiktórneho procesu, a to aj v zmysle ustanovenia § 263 ods. 3 písm. b) Trestného poriadku v podobe neodkladného alebo neopakovateľného úkonu, takéto úkony budú v neskorších fázach trestného konania vrátane súdneho konania použiteľné, avšak otázkou (hodnotenia a konečného vyhodnotenia dokazovania) zostáva, či nekontradiktórne vykonaný výsluch, ak bude ojedinelým ťažiskovým, rozhodujúcim dôkazom, bude pre uznanie viny postačovať.

A pokiaľ ustálená súdna prax ako neodkladný a neopakovateľný úkon akceptovala aj výpoveď svedka mladšieho ako 15 rokov vypočutého v súlade s ustanovením § 135 Trestného poriadku v znení platnom a účinnom v roku 2010 (kedy bolo stanovisko S 30/2010 prijaté), k tomu je potrebné uviesť, že ustanovenie § 135 Trestného poriadku prešlo výraznou zmenou a pod režim ustanovenia § 135 Trestného poriadku (v súčasnosti platného a účinného) patria nielen osoby mladšie ako 15 rokov, ale aj deti vo všeobecnosti, to znamená osoby mladšie ako 18 rokov a podľa § 135 ods. 3 Trestného poriadku aj obzvlášť zraniteľné obete v zmysle zákona číslo 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom v čase výsluchu poškodenej a

rozhodovania súdov nižšieho stupňa obdobný postup (ako podľa ustanovenia § 135 Trestného poriadku) ukladalo ustanovenie § 134 ods. 4 Trestného poriadku. A aj keď je možné súhlasiť s názorom, že dôsledky opakovaného oživovania okolností trestného činu v pamäti dieťaťa mladšieho ako 15 rokov je tak zásadného významu, že výsluch takéhoto dieťaťa je potrebné považovať za neodkladný a neopakovateľný úkon, takýto záver už jednoznačne, bez ďalšieho, nie je možné vyvodiť u dospelých osoby, u ktorej je duševný a mravný vývoj ukončený, a to aj keď ide o obzvlášť zraniteľnú obeť. V takýchto prípadoch (dospelých obzvlášť zraniteľných obetí) je potrebné dbať na to, aby výsluch takejto osoby už nemusel byť opakovaný, avšak, podľa názoru najvyššieho súdu, charakter neodkladného alebo neopakovateľného úkonu bez ďalšieho nemá.

Pokiaľ teda súdy nižšieho stupňa chceli svoje rozhodnutie o vine obvineného založiť aj na výpovedi poškodenej, v takomto prípade bolo potrebné, v záujme zaistenia spravodlivosti procesu vedeného proti obvinenému, aby poškodená, keďže jej výpoveď predstavuje jeden z dvoch rozhodujúcich, ťažiskových dôkazov, bola aspoň raz v priebehu konania, a to či už v prípravnom konaní alebo na hlavnom pojednávaní, prípadne aj v odvolacom konaní, kontradiktórne vypočutá, teda tak, aby obvinený alebo jeho obhajca mohli poškodenej klásť otázky.

Z predloženého spisu je zrejmé, že poškodená v prejednávanej veci podala trestné oznámenie 16. januára 2023, na podklade čoho bolo v ten istý deň (16. januára 2023) začaté trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona. Vzhľadom na to, že dychovou skúškou bolo zistené, že poškodená je pod vplyvom alkoholu, bola požiadaná, aby sa na výsluch dostavila na druhý deň po úplnom vytriezvení. Z tohto dôvodu bol potom výsluch poškodenej realizovaný pred vznesením obvinenia 17. januára 2023 v dopoludňajších hodinách, následne v ten istý deň (17. januára 2023) bolo obvinenému vznesené obvinenie (pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona) a poškodená bola opätovne v ten istý deň (17. januára 2023) po vznesení obvinenia vypočutá.

Podľa § 213 ods. 1 Trestného poriadku v znení účinnom k 17. januáru 2023, kedy bol realizovaný výsluch poškodenej tak pred, ako aj po vznesení obvinenia policajt môže povoliť účasť obvineného na vyšetrovacích úkonoch a umožniť mu klásť vypočúvaným svedkom otázky. Postupuje tak najmä vtedy, ak obvinený nemá obhajcu a úkon spočíva vo výsluchu svedka, pri ktorom je dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať v konaní pred súdom, iba ak by zabezpečovanie jeho prítomnosti alebo jeho prítomnosť mohli ohroziť vykonanie tohto úkonu.

Podľa § 213 ods. 3 Trestného poriadku v znení účinnom k 17. januára 2023, ak obhajca oznámi policajtovi, že sa chce zúčastniť vyšetrovacieho úkonu podľa odseku 2, policajt je povinný včas mu oznámiť čas, miesto konania úkonu a druh úkonu okrem prípadu, keď vykonanie úkonu nemožno odložiť a vyzoznenie obhajcu nemožno zabezpečiť. O tomto postupe policajt vyhotoví záznam, ktorý založí do spisu.

Podľa v tom čase ustálenej súdnej praxe (stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom S 58/2018) na účely aplikácie ustanovenia § 213 ods. 3 Trestného poriadku postačovalo obhajcovi oznámiť iba druh úkonu, teda napríklad výsluch svedka, nie aj meno svedka, a to najmä z dôvodu, aby sa nezmarilo právo svedka žiadať o utajenie jeho totožnosti v zmysle § 136 ods. 2 Trestného zákona s tým, že oznámenie mena svedka obhajcovi vopred neznamena procesnú nepoužiteľnosť výsledku úkonu v ďalšom konaní (v súčasnosti došlo k zmene ustanovenia § 213 ods. 2 Trestného poriadku, v zmysle ktorého je nutné obvinenému a obhajcovi oznámiť aj meno svedka, okrem prípadov potreby postupu podľa ustanovenia § 136 ods. 2 Trestného zákona, teda v prípade potreby utajenia totožnosti svedka).

V prejednávanej veci však obvinený v čase jeho výsluchu (17. januára 2023 po vznesení obvinenia) obhajcu nemal. Obvinený v zásade bol poučený (ako to vyplýva zo zápisnice o jeho výpovedi) v zmysle ustanovenia § 213 ods. 1 Trestného poriadku, teda o možnosti byť účastný na vyšetrovacích úkonoch prípravného konania, avšak len vo všeobecnosti, bez toho, aby mu bolo oznámené, že v krátkej časovej

súvislosti po jeho výsluchu bude nasledovať výsluch v jeho trestnej veci ťažiskového, rozhodujúceho dôkazu, a to jeho manželky, ktorá naňho podala trestné oznámenie a aj keď vo všeobecnosti policajt v zmysle vtedy ustálenej súdnej praxe nebol povinný obhajcovi na účely ustanovenia § 213 ods. 3 Trestného poriadku (a teda analogicky ani obvinenému) meno svedka oznamovať, v prejednávanej trestnej veci, s ohľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu, túto povinnosť mal a obvinenému, ktorý v tom čase obhajcu nemal, bol v zmysle § 213 ods. 1 Trestného poriadku povinný oznámiť, že ide realizovať výsluch svedka, a to konkrétne poškodenej, keďže z uznesenia o vznesení obvinenia bolo obvinenému zrejmé, že je trestne stíhaný pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona za to, že mal týrať aj poškodenú, teda svoju manželku, preto postup podľa § 136 ods. 2 Trestného poriadku a utajenie totožnosti poškodenej z logiky veci už neprichádzalo do úvahy, pritom išlo o výsluch obzvlášť zraniteľnej obete, teda policajtovi bolo zrejmé, že vychádzajúc z ustanovenia § 134 ods. 4 Trestného poriadku má výsluch tejto osoby vykonať tak, aby sa v budúcnosti (a to ani v konaní pred súdom) už opakovať nemusel (čo splnené nie je, ak svedok nie je v prípravnom konaní vypočutý kontradiktórnym spôsobom), preto išlo o analogickú situáciu s akou počítá ustanovenie § 213 ods. 1 Trestného poriadku (v znení účinnom k 17. januáru 2023) slovným vyjadrením „je dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať v konaní pred súdom“.

Inak povedané ustanovenie § 213 ods. 1 Trestného poriadku v znení účinnom k 17. januáru 2023 v prvej vete síce formulovalo postup policajta v smere povolenia účasti obvineného na vyšetrovacích úkonoch „len“ ako možnosť, avšak táto možnosť sa stávala povinnosťou, ak išlo o výsluch svedka, pri ktorom bol dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať v konaní pred súdom.

Pokiaľ obvinený má článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej tiež „Dohovor“) garantované právo na spravodlivý proces, pričom obvinený z trestného činu vychádzajúc z článku 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru má minimálne právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe (teda osoby, ktoré proti nemu svedčia) s tým, že podľa ustálenej súdnej praxe svedok, ktorého výpoveď má zásadný význam pre rozhodnutie súdu, musí byť v konaní, a to či už v prípravnom alebo súdnom aspoň raz kontradiktórne vypočutý a ustanovenie § 34 ods. 4 Trestného poriadku (v znení účinnom k 17. januáru 2023) ukladalo orgánom činným v trestnom konaní zrealizovať výsluch tak, aby v ďalšom konaní už opakovaný byť nemusel, potom ustanovenie § 213 ods. 1 Trestného poriadku v znení účinnom k 17. januáru 2023 je potrebné vyložiť tak, že bolo povinnosťou policajta obvinenému (ktorý bol od 16. januára 2023 zadržaný, teda bol orgánom činným v trestnom konaní plne k dispozícii) vopred oznámiť, že 17. januára 2023, v krátkej časovej nadväznosti na jeho výsluch bude realizovať výsluch poškodenej, jeho manželky, ktorú podľa uznesenia o vznesení obvinenia mal týrať, teda voči nej sa mal trestnej činnosti dopúšťať a pokiaľ orgány činné v trestnom konaní takto nekonali, postupovali v rozpore s ustanovením § 213 ods. 1 Trestného poriadku, čím následný výsluch poškodenej (realizovaný 17. januára 2023 po vznesení obvinenia obvinenému a jeho výsluchu) zaťažili nezákonnosťou a jej následnom nepoužiteľnosťou.

Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že obvinený po všeobecnom poučení o tom, že má právo byť účastný vyšetrovacích úkonov, bez toho, aby mu bolo konkrétne oznámené, že bude realizovaný výsluch, a to poškodenej, jeho manželky, teda rozhodujúci, ťažiskový dôkaz, sa vo všeobecnosti svojich práv v tomto smere vzdal uvádzajúc v podstate, že sa vyšetrovacích úkonov prípravného konania nechce zúčastniť, keďže obvinený sa vopred svojich práv právne účinne vzdať nemôže a jeho vzdanie sa účasti na vyšetrovacom úkone je relevantné, až po tom, čo mu je oznámené, kedy a aký konkrétny úkon bude policajt realizovať. Inak povedané, ak obvinený nevie, aký konkrétny úkon bude policajt realizovať, nemôže s plnou zodpovednosťou a znalosťou veci zvážiť, či sa tohto úkonu nechce zúčastniť a aký dopad ne/bude mať jeho ne/účasť na jeho práva a postavenie, preto k právne účinnému vzdaniu sa práva účasti na úkone zo strany obvineného môže dôjsť až po tom, čo mu je oznámené, aký konkrétny úkon a kedy sa bude realizovať. (Mutatis mutandis rozhodnutia publikované v Zbierke pod číslom R 21/2011-I., R 20/2016 - I.).

V tejto súvislosti, už len pre úplnosť, sa žiada ešte dodať, že pokiaľ už trestné oznámenie predstavuje dostatočný podklad pre vznesenie obvinenie (ako to napokon aj ustanovenie § 206 ods. 1 Trestného

poriadku výslovne predpokladá), k čomu bude najčastejšie dochádzať za situácie, že trestné oznámenie podáva osoba, ktorej svedecká výpoveď bude predstavovať jediný alebo jeden z ťažiskových dôkazov, pretože je jediným alebo jedným z mála očitých svedkov oznamovanej trestnej činnosti, zvlášť za situácie, že v osobe oznamovateľa ide o obzvlášť zraniteľnú obeť, u ktorej je potrebné v záujme zabránenia druhotnej viktimizácie vypočuť ju, pokiaľ je to možné, len raz a jej výsluch už neopakovať, niet logického dôvodu pre nevyužitie možnosti začatia trestného stíhania a vznesenia obvinenia jedným uznesením, keď navyše začatie trestného stíhania ohľadom skutku formulovaného slovami páchatel' ... svojej manželke ... spôsobuje psychické a fyzické utrpenie ..., je logický nezmysel, keďže ak páchatel' spôsobuje psychické a fyzické utrpenie svojej manželke, je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že ide o manžela poškodeného, ktorý je od samého začiatku známy, zvlášť za situácie, ak je ešte v ten istý deň aj políciou zadržaný.

A obdobne tak, len pre úplnosť, keďže obvinený túto chybu konania odvolacieho súdu nenamietal, najvyšší súd pripomína, že podľa dlhodobo ustálenej, nemennej súdnej praxe (R 57/1984) odvolací súd bez toho, aby sám vykonal, respektíve zopakoval dokazovanie vykonané pred súdom prvého stupňa, nemôže meniť skutkové závery, ku ktorým dospel súd prvého stupňa. V prejednávanej veci odvolací súd bez toho, aby vykonal akékoľvek dokazovanie zamerané na objasnenie zistených skutkových okolností (teda bez toho, aby minimálne opätovne vypočul poškodenú a maloletého) skutok ustálený súdom prvého stupňa, v ktorom (okresný súd) videl prečin nebezpečného vyhrážania, detailne doplnil, rozviedol o množstvo ďalších skutkových okolností majúcich preukazovať, že obvinený sa dopustil zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, v dôsledku čoho postupoval v rozpore so zákonom a dlhodobo ustálenou súdnou praxou.

Najvyšší súd preto napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ale aj rozhodnutie okresného súdu zrušil (ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad) a okresnému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Týmto rozhodnutím dovolacieho súdu sa teda prejednávaná vec dostala do štádia konania pred súdom prvého stupňa, úlohou ktorého bude o obžalobe prokurátora podanej na obvineného opätovne rozhodnúť pri súčasnej viazanosti okresného súdu a v prípade podania odvolania aj krajského súdu vyššie uvedeným právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 1 Trestného poriadku.

Najvyšší súd pripomína, že dovolanie bolo podané len v prospech obvineného, a preto bude okresný a prípadne aj krajský súd v ďalšom konaní limitovaný zásadou zákazu „reformatio in peius“ v zmysle § 391 ods. 2 Trestného poriadku.

Ďalšie námietky obvineného považoval najvyšší súd vzhľadom na potrebu opätovného prejedania jeho veci a nového rozhodnutia za predčasné, preto sa nimi zvlášť nezaoberal.

Na základe vyššie uvedených dôvodov preto senát najvyššieho súdu jednomyselne rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu riadny opravný prostriedok nie je prípustný.